

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Вісник
Східноукраїнського
національного
університету
імені Володимира Даля
№3(121)

Луганськ – 2008

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ НА МАЛОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Постановка проблеми. Розвиток підприємницької діяльності є стратегічною необхідністю підвищення економічної та соціальної стабільності міста. Це сприяє підвищенню бази оподаткування для бюджетів усіх рівней, зниженню рівня безробіття, насиченню ринка різними видами товарів та послуг. Малі підприємства у своїй діяльності стикаються з різними проблемами й загрозами, такими як: можливість швидкого банкрутства, обмеженість росту, невелика ємність ринку, нестача оборотних засобів, високий рівень конкуренції. Тому серед усіх важливих питань управління малим підприємством постає питання ефективного управління його фінансами. На процес управління фінансами на малому підприємстві впливає ряд факторів, які треба враховувати на етапі прийняття рішення: це - особливості структури капіталу, специфічна ієрархія ризиків, високі кредитні проценти, відсутність гарантій, спроби поглинути або розповсюдити вплив над підприємством. Звідси очевидно, що для успішної роботи підприємства потрібна організація ефективного фінансового менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням фінансового менеджменту присвячена чимала кількість наукових праць вітчизняних вчених: Буряк Л.Д., Борисов А.Н., Дорофєєва О.Н., Алавердов А.Р. У праці Буряка Л.Д. [1] розглядаються питання, які стосуються управління формуванням фінансових ресурсів, основного та оборотного капіталу, створення фінансової стратегії малих підприємств. Основам фінансового менеджменту, а також особливостям і організації фінансового менеджменту на малому підприємстві, присвячені роботи Рясних Є.Г., Дорофєєвої О.Н. та Борисова А.Н. [2-4]. Алавердов А.Р. у своїй праці розглядає питання конкуренції, конкурентної поведінки, а також питання управління фінансами [5]. Велику зацікавленість в питаннях управління фінансами проявили такі науковці, як Бланк І.О. та Тренев Н.Н. [6-7].

Невирішена частина загальної проблеми. В проаналізованих літературних джерелах недостатньо уваги приділялося актуальній проблемі сьогодення – динаміці розвитку малих підприємств, а також створенню механізму управління фінансами на малих підприємствах з урахуванням динаміки їх розвитку у сучасних умовах мінливості зовнішнього середовища.

Постановка завдання. Розглянути й проаналізувати сучасний стан малого підприємництва у Харківській області, виявити основні перешкоди, які постають на шляху розвитку малих підприємств, а також запропонувати механізм управління фінансами малих підприємств.

Основна частина. Підприємства малого бізнесу мають велику кількість переваг, які позитивно впливають не тільки на хід економічних, а також і соціальних перетворень, що відбуваються у регіоні. Вони знімають проблему робочих місць, враховують потреби покупців, підвищують техніко – технологічний рівень країни, інтенсивно оновлюють продукцію, а також

є стабільними платниками податків, особливо у місцеві бюджети. Але вітчизняні підприємства малого бізнесу працюють нестабільно. Вони достатньо швидко створюються, однак і швидко розпадаються. За результатами проведених досліджень встановлено, що основними причинами банкрутства малих підприємств є: низький рівень компетентності працівників, відсутність або нестача досвіду в управлінні малими підприємствами, невміння управляти фінансами, відсутність планування, нестача досвіду по виробництву товарів та послуг, незнання поставників, некваліфікована рекламна діяльність і тому відсутність бюджету на рекламу і т.д. Малі підприємства мають невеликий потенціал фінансових ресурсів, однак часто досить достатній для виконання своїх стратегічних цілей й ефективного управління фінансовими потоками. За 2006 р. кількість малих підприємств зростає порівняно з попереднім 2005 р. на 555 одиниць і становила 19369 одиниць, що на 2,9% більше, ніж в попередньому році, і в 1,4 рази більше кількості малих підприємств, що діяли у 2000 році. (рис.1).

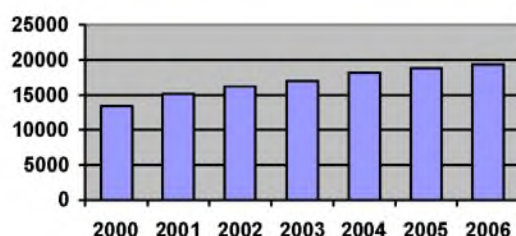

Рисунок 1. – Динаміка кількості малих підприємств Харківської області за 2000-2006 рр.

Однак, на діяльність підприємств малого бізнесу у значній мірі впливають негативні зміни, які відбуваються як у внутрішньому, так і у зовнішньому середовищі. Наслідки такого впливання для підприємств малого бізнесу шкідливіші, ніж для великих підприємств. Як негативне слід відмітити стійку тенденцію збільшення кількості малих підприємств, що припинили свою діяльність. В 2006 р. їх кількість становила 4778 підприємств, що у 2,3 рази перевищує кількість новостворених підприємств та на 10,6% більше, ніж у попередній рік (рис.2). Як і раніше, переважна кількість малих підприємств (91,8% із загальної кількості підприємств, що припинили свою діяльність) призупинили її тимчасово і планують відновити її в подальшому [8-9].

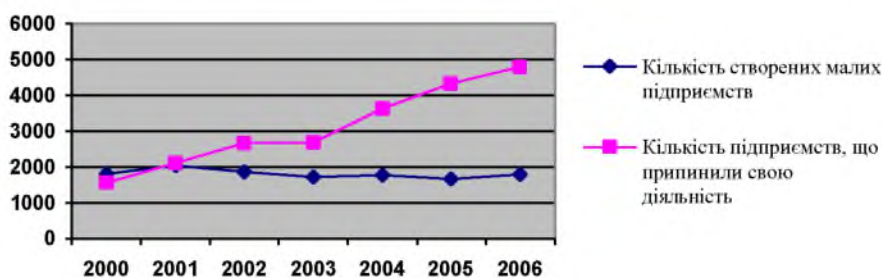

Рисунок 2. – Динаміка функціонування малих підприємств

Причинами такої ситуації є: недосконалість законів; податковий тиск; недостатня фінансова та організаційна підтримка владних структур; недосконала система реєстрації суб'єктів

підприємницької діяльності; відсутність довгострокових й дороговізна будь – яких кредитів ; складність, суперечність й нестабільність законів, постанов, інструкцій; зависокі ставки податків, обов'язкових платежів, сплати за ліцензії, патенти.

Тому організація фінансового менеджменту на малих підприємствах пов'язана з подоланням конкурентних перешкод на ринку і отриманням прибутку, що є досить важливим чинником. Але для досягнення цілей фінансового менеджменту необхідно додатково вирішити і ряд інших задач: оптимізувати грошові потоки; створити дієву систему планування; проводити фінансовий моніторинг і фінансовий контроль; створити систему обліку і звітності, корисну для внутрішніх та зовнішніх користувачів.

Таким чином, важливість ефективної системи управління фінансами на малому підприємстві зумовила необхідність створення відповідного механізму управління фінансами, який складається з трьох послідовних етапів (рис.3).

Першою важливою складовою процесу управління фінансами на малому підприємстві є фінансовий аналіз підприємства, який включає в себе вертикальний та горизонтальний аналіз, факторний та порівняльний аналіз, аналіз коефіцієнтів. Вертикальний аналіз показує структуру коштів підприємства та їх джерела. Він дозволяє перейти до відносних оцінок й проводити господарські порівнювання економічних показників діяльності підприємств, які відрізняються, наприклад, величиною використаних ресурсів. Горизонтальний аналіз полягає в створенні однієї чи декількох аналітичних таблиць, в яких абсолютні показники доповнюються відносними темпами росту (зниження). Як правило, використовуються базисні темпи росту за ряд років (суміжних періодів), що дозволяє аналізувати не тільки зміни окремих показників, але й прогнозувати їх значення. Під факторним аналізом розуміється методика комплексного й системного вивчення й вимірювання впливання факторів на величину результативних показників. Коефіцієнтний аналіз полягає в розрахунку визначеної групи коефіцієнтів, які повно й всебічно характеризують фінансовий стан підприємства. Порівняльний аналіз полягає у порівнянні основних економічних показників діяльності малого підприємства з показниками підприємств – конкурентів для того, щоб виявити слабкі й сильні сторони підприємства й конкурентів перед споживачем, а також ємність ринку, на якому відбувається конкуренція.

Вивчення фінансового стану надає керівництву підприємства картину його реального становища, а особам, зацікавленим в його фінансовому становищі – відомості, необхідні для висновків щодо раціональності використання вкладених у підприємство додаткових інвестицій. Оцінка фінансового стану малого підприємства включає обмежений набір фінансових показників і ґрунтується на даних форми № 1–„Бухгалтерський баланс” і форми № 2–„Звіт при прибутку та збитку”.

Наступною не менш важливою складовою фінансового менеджменту малого підприємства є фінансова стратегія, яка розроблюється з урахуванням ризику неплатежів, коливань інфляції та

інших непередбачених обставин. Фінансова стратегія охоплює формування фінансових ресурсів та стратегічне управління ними, розробку пріоритетних напрямів та зосередження зусиль на їх виконанні, створення та підготовку стратегічних резервів і т.д. Після розробки фінансової стратегії підприємства здійснюється процес фінансового планування, який складається зі стратегічного, тактичного й оперативного планування.

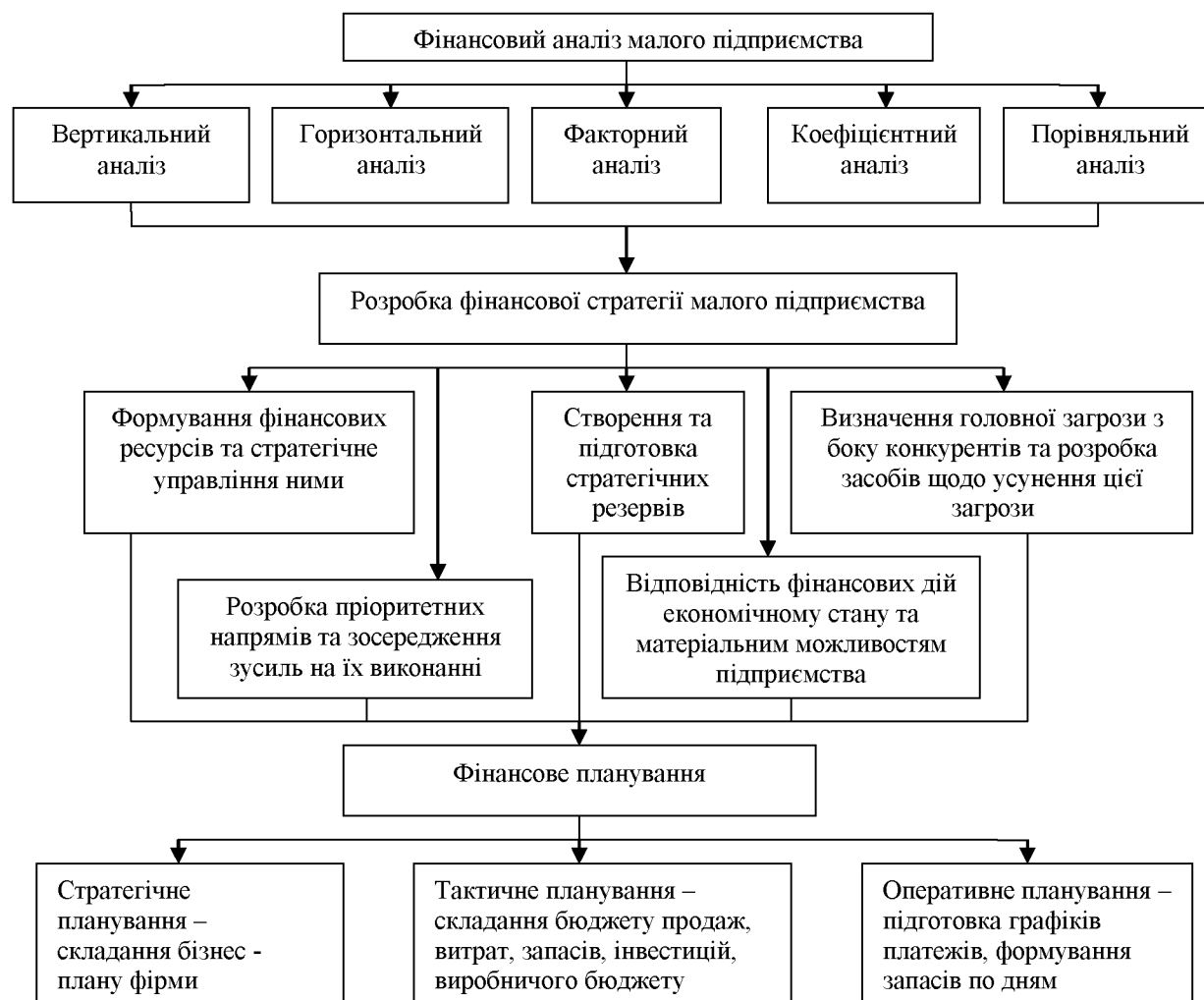

Рисунок 3. – Схема механізму фінансового управління на малому підприємстві

Висновки. В сучасних умовах функціонування ринку малі підприємства працюють дуже нестабільно, про що свідчить аналіз стану малих підприємств Харківської області. Саме тому автор статті спробував створити механізм управління фінансами на малому підприємстві, тому що ефективне управління є однією з складових механізму стійкого розвитку малих підприємств.

Перспективи подальших розвиток. Малий бізнес відіграє важливу роль в економічному розвитку України, але існує багато перешкод для його розвитку. Тому дуже важливо створити такий організаційно - економічний механізм, який би сприяв стійкому розвитку малих підприємств. Саме в цьому й полягає мета подальших розвиток.

Література

1. Буряк Л.Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: Навч.- метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Л.Д. Буряк; Київ. нац. екон. ун-т . – К.: КНЕУ, 2002 р.- 83 с.: табл..
2. Рясних Є.Г. Основи фінансового менеджменту: Навч. посіб. / Є.Г. Рясних. – 2-е вид. , допов. і перероб.. – К.: Скарби, 2004. – 238 с.: іл..
3. Борисов А.Н. Организация финансового менеджмента на малых предприятиях // Финансовый менеджмент (рус).- 2004.- № 6.- С.34-43
- 4.Дорофеева О.Н. Особенности менеджмента в малом бизнесе // Вестник Научно-исследовательского центра корпоративного права, управления и венчурного инвестирования Сыктывкарского государственного университета. – 2005.- № 5. – С.17
- 5.Портфель конкуренции и управления финансами (Книга конкурента. Книга финансового менеджера. Книга антикризисного управляющего / отв. ред. Рубин Ю.Б.– М.: «Соминтэк», 1996. – с. 736
- 6.Бланк І.О. Управління фінансами підприємств: Підручник/ .О. Бланк, Г.В. Ситник ; Київ. нац. торг.- екон. ун-т. – К.: КНТЕУ, 2006. – 779 с.
7. Тренев Н.Н. Управление финансами: [Учеб. пособие для студентов вузов по экон. спец.] / Н.Н. Тренев. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 495 с.
8. Комплексна економічна доповідь „Про стан та тенденції розвитку малих підприємств у 2006 році”. – Х.: Держкомстат України; Головне управління статистики у Харківській області, 2007. – 32 с.
9. Статистичний збірник „Малі підприємства Харківської області”. – Х.: Держкомстат України; Головне управління статистики у Харківській області, 2007. – 125 с.